

1.
AZ ERDÉLYI MAGYAR TANÁCS MEMORANDUMA
HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓHOZ
A HÁBORÚBÓL TÖRTÉNŐ KIVÁLÁS ÜGYÉBEN

Kolozsvár, 1944. szeptember 9.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

A háború rohamosan közeledik a vége felé. Németország nyugati és keleti határain a szövetségesek hadereje készen áll a végső leszámolásra. Sőt, azok a kelet európai államok, melyek eddig Németország szövetségeseiként harcoltak a Szovjetunió ellen, egymásután letették a fegyvert, köztük az Erdély déli részét birtokában tartó Románia is. Hazánk határain, sőt helyenként e határokon belül is, már orosz seregek nyomulnak előre a Németországgal szövetséges Magyarország területén. Nyomukban a román haderő, mely a szövetséges hatalmaktól engedélyt nyert, hogy a németek ellen folyó háborúban Magyarország ellen is használja fegyverét.

Ilyen körülmények között a németek és a szövetségesek háborújában való további részvétel könnyen nemzeti katasztrófához vezethet, mivel magyar népünk irtását, országunk hadszíntérré válását, lakóhelyeink feldúlását, intézményeink és más javaink elprédáltatását eredményezheti.

Ezek a veszedelmek fokozottabb mértékben fenyegetik Erdélyt, ahol a háború további dúlása földben, emberben és nemzeti értékben soha nem pótolható veszteséget jelentene. Éppen ezért mi, akik országunk eme legveszélyeztetettebb helyén élünk, különösen emésztő aggodalommal figyeljük és várjuk, hogy az országvezetés megtalálja idejében a helyes utat, amelyen elkerülhetjük a teljes katasztrófát. Úgy hisszük, hogy Magyarország ügyét végre el kell választani Németország ügyétől. Minél gyorsabban meg kell találni a háborúból való kiválasztást az azt a módját, mely nemzeti becsületünk megőrzése mellett hiánytalanul megóvja népünk érdekeit. Bármilyen megrendítően hősi is honvédségünk helytállása az immár országunk területére zúdított háborúban, mégis a fegyverszünetre és a békekötésre irányuló tárgyalások haladéktalan megindításával kell elhárítani azt a veszélyt, hogy a békekötés időpontjáig országunk területét a körülöttünk élő kis nemzetek ellenséges indulattól fűtött seregei szállják meg.

E tárgyalások megindításánál a kormány különösképpen támaszkodhatik azokra a társadalmi erőkre, amelyek a háború folyamán más utat láttak helyesnek Magyarország igazságának érvényesítésére, de amelyek felfogásuknak eddig nem szerezhettek érvényt.

Úgy hisszük, hogy népképviselőnk hiányos működése is indokoltá teszi a nyílt vallomásunkat, melyet bizalommal és abban a meggyőződésben juttattunk el

a Főméltóságú Kormányzó Úrhoz, hogy ezzel hazánk javát szolgáljuk, mely mindnyájunk számára mindenek fölött áll.

Dr. Tavasz Sándor ref. püspökhelyettes, dr. Sándor Imre róm. kat. püspöki helytartó, Vásárhelyi János ref. püspök, Józán Miklós unitárius püspök, Maksay Albert ref. teol. igazgató, dr. vitéz Boga Alajos róm. kat. prelátus-kanonok, Járosi Andor ág. ev. esperes, gróf Teleki Béla, az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület elnöke, az Erdélyi Párt elnöke, dr. Mikó Imre, Vita Sándor országgyűlési képviselők, Haynal Imre dr. orvosprofesszor, Tamási Áron író, dr. Venczel József, az Erdélyi Tudományos Intézet ü. v. igazgatója, Jordáky Lajos, Nagy István írók, Szabédi László író, Csifó Nagy László unit. püspöki titkár, Nagy Géza, az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkára, Kiss Jenő író.

Erdélyi Múzeum-Egyesület Levéltára, Nagy György-hagyaték, Demeter-archívum, közéleti dokumentumok-csomó, sz. n.

2.
JELENTÉS A MAGYAR ÉS NÉMET ÁLLAMPOLGÁROK
INTERNÁLÁSA TÁRGYÁBAN ÖSSZEHÍVOTT BELÜGYMINISZTERIUMI
ÉRTEKEZLETRŐL

Bukarest, 1944. szeptember 20.

Szerdán, szeptember 20-án 17³⁰-kor a Belügyminisztériumban összehívtak egy bizottságot, melynek célja meghatározni az orosz-román Fegyverszüneti Egyezmény 2. cikkelye alkalmazásának módjait, valamint a romániai német diplomáciai misszióknak a németországi román misszióval történő kicserélésének részleteit.

Liteanu tábornok úr – közrendészeti államtitkár – elnöklete alatt részt vettek:

Eugen Filotti miniszter úr a Külügyminisztérium részéről, Camil Demetrescu követségi elsőtitkárrel és Florin Mironescu követségi titkárrel;

Radu Ionescu úr, az Állambiztonsági Hivatal főigazgatója;

Manolescu alezredes úr, a fővárosi rendőrkapitányság állambiztonsági főnöke.

Az orosz-román Fegyverszünetnek a német és a magyar állampolgárok internálására vonatkozó, 2. cikkelyének alkalmazásával kapcsolatban a következő határozatok születtek:

I.

Mivel a Fegyverszüneti Egyezmény a német és magyar állampolgárok internálását írja elő életkortól függetlenül, a zsidó származásúak képezvén az egyedüli kivételt, elvben az összes nem zsidó német és magyar állampolgár internálva lesz. Esetenkénti felmentések adhatók az intézkedések alkalmazásával megbízott hatóságok megállapítása nyomán, akár az előrehaladott kor, akár az egyes fogyatékoságok vagy súlyos betegségek miatt szállíthatatlan személyek részére. Ezeket a lakhelyükön rendőrség ellenőrzése alá fogják helyezni. A múltó betegségben szenvedők, akárcsak a gyermekágyas asszonyok esetében elhalasztják az internálást addig, amíg szállítható állapotba kerülnek.

I.

Magyar állampolgárok

1.) Dacára annak, hogy a Bécsi Diktátum megsemmisítése révén Észak-Erdély összes lakosával úgy számolnak, mint akik automatikusan és visszamenő hatállyal újra román állampolgárokká váltak, az észak-erdélyi magyar vagy német etnikai eredetűeket, akik magyar útlevéllel román közigazgatás alatt lévő területen tartózkodnak, légerekbe fogják internálni. Ezt az intézkedést közbiztonsági megfontolásból hozzák, függetlenül a Fegyverszüneti Egyezmény előírásaitól.

Azok esetében, akik hitelesen bizonyították a román állammal szembeni hűség magatartást vagy akik szolgálatot tettek a román államnak, esetről esetre megállapítandó, hogy alkalmazható-e kivételes bánásmód velük szemben.